4. Fragmenten uit een anoniem ooggetuigeverslag van het Aansprekersoproer

Van het Aansprekersoproer is nog een ander ooggetuigeverslag bewaard gebleven. Over de auteur weten we niets anders, dan dat hij als schutter onder de wapenen is gekomen. Zijn visie op het gebeuren wijkt niet af van die van Craffurt, maar het verhaal geeft enkele belangrijke aanvullingen.

Tekst 4

Amsterdam ontrust en weederom tot rust gebracht door het wijs en voorsichtich bestier der e. heeren mijnheeren de beurgermeesters door middel van de e. manhafte krijgsraad beneevens haare en altijt getrouwe en clockmoedige beurgerij.

Over de plundering van het huis van kapitein Spaaroog

Maer wanneer nu deese menschen alhier so beesich waren om so een godtloos werk te doen en nu het huijs voor 't meerderdeel geplonderd was, so was door de goede en loffelijke voorsorge van mijnne e. heeren de beurgermeesteren geordineert dat twe à drie companie beurgers in de wapenen quamen en posteerden haer bij en ontrent dit huijs.
Als nu deese companie hier waeren, so voeren sij noch voort met plonderen, want het grauw alhier de meester speelden en waren so talrijk in meenichte als gras op het velt en ontsagen niemant niet, wie hij ock soude mogen weesen en goiden als doen noch het huijsraet uijt het huijs. Sij goiden ock een stick houdt van booven dat seeker heer en capetijn, de met sijn companie beurgeren voor

Het Aansprekersoproer. Penseeltekening.

de deur stont, aen sijn handt queste, waerop een beurger tot dien capetijn seijde "Mijnheer, sij wencken ons uijt de vensters. Laet ons in het huijs gaen en hooren eens wat sij ons willen seggen", want sij hadden an stickende latten wit linden gebonden alsof het een vandeltje was geweest. Deesen beurger wiert gekonsenteert om in het huijs te gaen. Sijnnen vandrich dat siende seght tot één

van sijnne beurgeren" Houdt mijn vaendel een weijnich vast. Ick sal ock in het huijs gaen", gelijk geschiede.
De vandrich blijft omlaegh en gaet in een grote camer, de vol was van menschen. De beurger gaet na boven in een ander grote camer, de ock vol van deese menschen was, sodat hij naulijckx op de camer conde komen en sij vraghden hem of hij een beurger was. Hij antwoorde van ja. Se seijden wederom tot hem "Indien gij een soldat waert, wij sloegen jou de harsenpan in". Sij vraghden hem noch wat hij daer quam doen. Hij seijde tot haer "De beurgemeesteren hebben ons hier gesonden om te sien hoe gij het alhier mackt". Sij vraghden nochmaels met wie hij het hielt en uijt vreese voor haer seijde hij "Ick houde het met u". Onderentusschen kreeg de burger wat gehoor bij deese menschen en voornamentlijck bij haren capetijn die een blauw duffels rockjen aen hadde. Hij gaf dien capetijn de beste woorden die hij geleert hadde en hij maende hem aen dat hij wilde ordeneeren, dat het volck het huijs niet verder souden bederven, 'tgeene hij aennam om te doen en insgelijk gaf hij ock goede woorden aen de andre menschen, dat sij nu behoorden uijt te scheijden.
Onderentusschen was daer noch één, de sloch een lijst van de schorstenmantel af. Dien beurger seijde tot hem "Wat hebt gij daer aen, dat gij dat daer afslaet? Het is immers nu genoech bedeurven". "Ja, beurgertje", seijde den anderen, "so wilden wij het hebben en als dat daeraf is, dan gaen wij heen".
Dit dan so gedaen sijnde, so komt haren capetijn voor den dach en hij commandeerde met een talhoudt in sijn handt dat sij alle aenstonts nae omlach souden gaen en bij foute vandien, so wilde hij haer armen en bienen aen sticken slaen en sij hoorden hem en gingen alle na omlach in een ander grote camer of sael alwaer dien borger sijn vandrich noch vindt en omringht van deese menschen, in welke sael noch een capetijn was, de daer hadde gekommandeert. Deese capetijn hadde een grauwe soldatenrock aen, de hij hier hadde gerooft en een bonte muts op sijn hooft. Deesen capetijn commandeerde dan op het ernstelijk versoeck van den heer vandrich en de voornoemde beurger dat sij alle aenstonts uijt het huijs souden wechgaen, waerop deese gasten antwoorden dat sij dat wel wilden doen, maer seijden, sij moesten noch eerst eens met malkanderen dansen, en dat wiert haer

toegelaten. Daer gingh de boerendans aen en dat met so een schrickelijk geraes en gestamp dat het scheen alsof de solderinge met al wat daer in was ingestort soude hebben. En doen de dans gedanst was, gingen sij ock alle wech. Maar deesen capetijn die in de beneedencamer hadde gekomandeert met de grauwe rock aen, buijten dit huijs komende, hadde noch de stouticheijt en gaet bij dien heer en capetijn die met sijn companie beurgers voor de deur stondt, en vracht die heer of hij niet een foijtje soude hebben. En hem wiert een fooijtje gegeeven, maar deese deurfde noch prootsteeren van meerder te willen hebben, eeven alsof hij in den dach heur gewerckt hadde, doch hem bedenkende vertreckt hij en also wiert dit huijs van deese gasten verlost.
Het blijckt dan genoechsaam, dat de trouwhartige daet van dien heer vandrich beneevens die beurger aen dit huijs beweesen, is alleen de oorsack geweest dat deese menschen dit huijs niet meerder verwoest en tot de grondt toe gerenueweert hebben.
Als nu deese menschen dit voornoemde huijs hadden verlaten, soo hebben terstont die voornoemde beurgers posesie in dit huijs genomen en saagen meteen onder en booven hoe jamerlijk het daar gestelt was. En het is wonder geweest dat dit huijs met al het grauw dat daar in was niet in de lucht sijn gevlogen en dat weegens alle het losse buskruijt dat over de solder lag en wiert door de beurgers bijeen geveecht op 't beste dat sij conden. Maar die capetijn, de op de boovencamer hadde gekomandeert met sijn blauw duffels rockjen aen, bleef bij de beurgers totdat sij soowat in den avondt wierden afgelost. Hij was die beurgers seer gedienstich met vier aen te leggen en bier en kaersen te haalen en wat sij meer van nooden mochten hebben. De beurgers maenden hem aen dat hij wech soude gaen, maar seijde hij "Ick hebbe geen noot, want ick ock selve een beurger ben". Dat is nu voor sooveel aengaet het voornaemste wat hier is gepaseert en also nam deesen dach een ijnde hiermeede.

Over de plundering van het huis van de Engelse consul Kerbij

Men soude ock mogen gelooven dat daar veele onder deese menschen geweest sijn die deese grouweldaet in een domme en in

een onbedachtsame drift gedaen hebbe niet denckende op het quaet dat daerachter stack, want ick hebben selven gesien, staende voor het huijs van de heer Carbij als het nu voor 't meerderdeel uijtgeplondert was, dat niet alleen volwassene parsoonen, maar ock jongens daaruijt quamen in grooten getaal en na het scheen aen de kleedinge soo moesten sij al vatsoendelijke burgers kinderen weesen, waarvan sommige soo wit van veeren waaren, alsof sij door een bedt gekropen waaren geweest en gingen met de beveerde kleederen soo vrij en lieber over de straet alsof sij een goet en prijselijk werk gedaen hadden. Als ick dit aensach, ick groude daarvan door al mijn leeden, dat sulke jongelingen sich onder deese menschen gemenght hadden.

Over de terechtgestelde oproerlingen.

Op deesen selven woensdach als het nu avont geworden was, so wiert justijssie gedaen over twe gevangens en wierden uijt een venster van de Wach booven de luijfel bij lichtende flambauwen opgehangen. De ene van deese was een varentparsoon. Deese hadde des dinghsdaegh ock op den roof uijtgeweest en brenght hetselve des avonts thuijs en sluijt het in sijn kist. Des woensdaghs morgens als hij nu gereet was om uijt te gaen, so vracht sijn slaepvrouw hem waer hij na toe gingh. Hij antwoorde "Ick gaen uijt om te sien of ick noch wat kan bescharen". De slaepvrouw antwoorde "Siet toe wat gij doet, want so gij gevangen wort, gij sult moeten hangen". Hij antwoorde "Dan moesten daer wel duijsent hangen". En dat geseijt hebbende so gaet hij uijt. Hij was degeene de dat geele sijde kleet dat hij gerooft hadde om sijn middel hadde als hij opgehangen was. De andere de met hem gevangen wiert, was een ambachtsknecht, daer mij van geloofwaerdige parsoonen van verhaelt was, dat sij hadden hooren seggen hoe dat deese knecht kort vantevooren, eer hij tot dit ongemack verviel, hadde gedroomt een aenmerkenswaerdige droom. Maer also deese parsonen het maer hadden van hooren seggen, so vraghde ick haer of sij mij niet wisten te seggen waer de knecht hadde gewoont. Sij seijden, ick conde het gewaer worden in de Raapenburchstraet tot de stadtsroeremaker en als ick de

meester sprack, de wiste ock te seggen van de knecht en van sijnnen droom. Hij wees mij te gaen in de Boomstraet bij so een man de voor hem de laaden sacht. Daer komende so sprack ick de man en sijn vrouw en dochter de mij alle van dien droom wisten te seggen, maer seijden sij "Gaet in de Anjeliersstraet tot so een vrouw, daer heeft hij geslapen, de sal u best daervan informeeren". Bij de vrouw komende vraghde ick haar na de knecht en na sijnen droom, daer ick van gehoort hadde en of sij mij dien droom eens wilde verhalen, so seijde seij, dat hij 5 à 6 dagen eer hem dit ongeval trof, hadde gedromt dat hij voorbij het huijs van de reijke joodt gingh, en voor het huijs stondt een schoonen groten boom wiens bladen van goudt waren en daer hingen ock schoone peeren aen, so klom hij in dien boom en stack sijn sacken vol van de goude bladen en plucke ock een peer af en at hem op, maer de was hem so schrickelijke bitter in sijnnen mondt dat hij noijt so een bittere smack en hadde geproeft. Ock so bleef hem de peer in sijn keel sitten. En wat hij deede, hij conde de peer niet uijt sijnnen keel krijgen, so dat de slapvrouw wijders verclaerde beneevens noch een man de daer sat en de ock deese knecht wel gekent hadde, dat hem de droom enige dagen daernae noch in sijn hooft so maelde, dat hij in presensij van haer en van andere somstijts noch na sijn keel greep en seijde "Mij dunckt dat de peer noch in mijn keel sit". Selfs voelde hij somtijts in sijn sacken alsof de goude bladen daerin waren, sulke een sterke inbeeldinge hadde hij van dien droom. De slaepvrouw seijde noch dat sij hem gebeeden hadde, dat hij dien dach soude thuijs blijven, maer seijde hij "Ick moet eevenewel eens uijtgaen, maer ick sal t'avont vroech thuijskomen, want ick noch van deesen dach in mijn heur sal gaen". Dat was tot een backer. Dit is nu voor soveel aengaet het voornaemste wat deesen dach is voorgevallen en gepaseert en also nam deese droevige en ongeluckige woensdach hiermeede een eijnde.